

ОГЛЯД СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Лебединець В. О., Ромелашвілі О. С.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Реформа системи технічного регулювання продовжується вже 16 років. Ця реформа має стратегічне значення в розбудові простору вільної торгівлі, враховуючи сучасні глобалізаційні, інтеграційні процеси та власні економічні інтереси.

У 2008 році Україна стала членом Світової організації торгівлі (СОТ), а у 2017 була підписано Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС). Це розкрило для України великі можливості щодо виходу на єдиний європейський ринок, але ї поставило певні зобов'язання щодо змін в системі технічного регулювання:

- гармонізація профільного законодавства з вимогами СОТ та ЄС;
- впровадження гармонізованих європейських та міжнародних стандартів;
- створення несуперечливої та прозорої системи технічного регулювання.

Таким чином, український уряд взяв на себе низку зобов'язань, пов'язаних реформуванням системи технічного регулювання. Але ж не без фінансової допомоги з боку ЄС.

З метою реалізації завдань з реформування національної системи технічного регулювання було прийнято Стратегію розвитку системи технічного регулювання на період до 2020 року. Стратегія спрямована на:

- приведення системи стандартизації до міжнародних та європейських норм та правил,
- забезпечення усунення технічних бар'єрів у торгівлі, сприяння дерегуляції ведення бізнесу
- сприяння підвищенню конкурентоспроможності продукції.

Так, для законодавчого забезпечення реформи було прийнято якісно нові базові закони. В сфері стандартизації у 2015 році набув чинності Закон України «Про стандартизацію», який передбачає:

- створення національного органу стандартизації;
- скасування обов'язковості застосування стандартів;
- відміна обов'язкового погодження проектів національних стандартів з державними органами;
- усунення нормативно-правового регулювання відносин, пов'язаних з розробкою стандартів і технічних умов підприємств, установ, організацій.

Протягом 2015-2017 років набирали чинності нові редакції 7 основоположних національних стандартів.

Станом на початок 2020 року фонд національних стандартів налічує біля 2600. Серед них національні та регіональні і міжнародні, прийняті як національні.

Крім того, з 1 січня 2019 року в Україні втратило чинність 10917 стандартів, розроблених до 1992 року, що становить майже 90 % від загального обсягу, а 1173 радянські ГОСТи залишаються чинними станом на 1 січня 2019 року. Такі ГОСТи діятимуть до 1 січня 2022 року.

Питаннями розробки національних стандартів займаються технічні комітети. Зараз їх зареєстровано 173, но лише 129 з них активні (рис.1).

Найбільша кількість ТК налічується в таких сферах як сільське господарство, машинобудування та металургія.

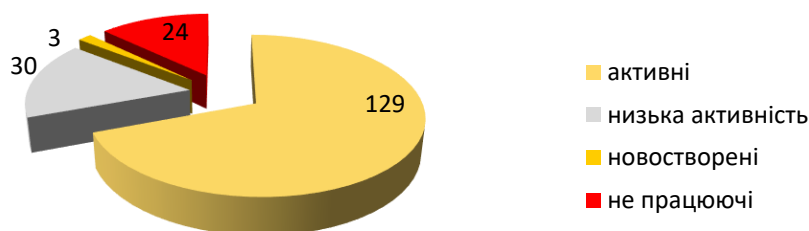

Рис. 1. Структура технічних комітетів в Україні

Національний орган зі стандартизації представляє Україну у п'яти міжнародних та регіональних організаціях зі стандартизації таких як: Міжнародна організація зі стандартизації (ISO), Міжнародної електротехнічної комісії (IEC), Європейському комітеті стандартизації (CEN), Європейському комітеті стандартизації в галузі електротехніки (CENELEC) та Європейському інституті телекомунікаційних стандартів (ETSI).

Щодо змін у сфері метрології, 1 січня 2016 р. набрав чинності ЗУ «Про метрологію та метрологічну діяльність, який передбачає:

- усунення конфлікту інтересів розмежуванням регуляторної та наглядової діяльності;
- встановлення законодавчих основ для здійснення в Україні метрологічної діяльності; на основі міжнародних вимог;
- введення процедур ОБ засобів вимірювальної техніки.
- Згідно закону Метрологічна система України складається з:
  - національної метрологічної служби;
  - нормативно-правової бази;
  - національної еталонної бази;
  - системи акредитації калібрувальних лабораторій;
  - навчальних закладів та науково-дослідних установ.

На сьогодні національна еталонна база налічує 73 державних первинних еталона.

Україна є членом 5 організацій у сфері метрології, двох міжнародних – Міжнародної організації законодавчої метрології (OIML) та Генеральної конференції з мір та ваг (CGPM) та трьох регіональних - Організації Євразійського співробітництва державних метрологічних установ (COOMET), Європейської асоціації національних метрологічних інститутів (EURAMET) та Міждержавної ради зі стандартизації, метрології та сертифікації (МДР). А з 2018 р. Україна приєдналась до Метричної конвенції.

У сфері оцінки відповідності також ведеться робота з приведення у відповідність законодавства України до права ЄС та Угоди про технічні бар'єри у торгівлі СОТ.

Закон України "Про технічні регламенти та оцінку відповідності" був прийнятий у січні 2015 року для:

- адаптування вимог до розробки та застосування технічних регламентів та оцінки відповідності з європейськими вимогами;
- перехід від обов'язкової сертифікації до системи оцінки відповідності вимогам технічних регламентів;
- встановлення європейських вимог до вітчизняних органів з оцінки відповідності продукції вимогам технічних регламентів.

Центральним органом виконавчої влади в цій сфері призначено Міністерство економічного розвитку і торгівлі (зараз Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України), на яке покладено обов'язки формувати та реалізувати державну політику з технічного регулювання.

Діючих регламентів, станом на 2019 рік – 55. Їх реєстр наведено на сайті Мінекономрозвитку, та у відмінність від стандартів вони розміщені у вільному доступі.

На сьогодні працюють 108 акредитованих органів з оцінки відповідності, як державної так і приватної форми власності.

У 2002 році було створене Національне агентство з акредитації України. Сьогодні НААУ проводить акредитацію за сьома напрямками.

Інформацію про випробувальні, калібрувальні та медичні акредитовані лабораторії міститься на сайті Національного агентства з акредитації України. Станом на жовтень 2019 року їх налічується 743.

НААУ є членом таких міжнародних та регіональних організацій з акредитації як Європейська кооперація з акредитації (EA), Європейська кооперація з акредитації (EA) та Міжнародний форум з акредитації (IAF). У сфері оцінки відповідності та акредитації продовжується робота з приведення у відповідність законодавства України до права ЄС та Угоди про технічні бар'єри у торгівлі СОТ.

Протягом 2010-2011 років в Україні були прийняті перші закони, що запроваджують в Україні європейські принципи та підходи до здійснення державного нагляду (контролю) за продукцією та захисту прав споживачів.

У 2010 році був прийнятий Закон України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» на основі відповідних положень Регламенту ЄС 765/2008 від 09.07.2008. Згідно із цим Законом в Україні було запроваджено ринковий нагляд відповідно до принципів і практик, що застосовуються в ЄС. З цього моменту нагляд за продукцією, за винятком харчової та фармацевтичної продукції, а також деяких інших видів, здійснюватиметься шляхом проведення перевірок на складах та у торговельній мережі.

Паралельно із Законом України про ринковий нагляд було прийнято Закон «Про загальну безпечність нехарчової продукції», який базується на Директиві ЄС 2001/95/ЄС від 03.12.2001 про загальну безпечність продукції та є взаємодоповнюючим із Законом.

Слід зазначити, що прийняття цих законів стало основою для створення сучасної системи ринкового нагляду відповідно до європейських норм. Протягом наступних років була прийнята ще низька законодавчих актів. Тобто, на сьогодні досягнута гармонізація українського законодавства у сфері державного ринкового нагляду з відповідним законодавством ЄС. Метою здійснення ринкового нагляду є вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів з відповідним інформуванням про це громадськості щодо продукції, яка при її використанні за призначенням або за обґрунтовано передбачуваних умов і при належному встановленні та технічному обслуговуванні становить загрозу суспільним інтересам чи яка в інший спосіб не відповідає встановленим вимогам.

Державний ринковий нагляд здійснюється не за діяльністю суб'єктів господарювання, а за продукцією і насамперед, здійснюється щодо продукції, у якої наявні фактори, що можуть становити загрозу для життя та здоров'я людей, умовам праці, довкіллю.

Органи ринкового нагляду становлять єдину систему державного ринкового нагляду.

На сьогодні постановою КМУ «Про затвердження переліку видів продукції, щодо яких органи державного ринкового нагляду здійснюють державний ринковий нагляд» визначено сім органів державного ринкового нагляду

З огляду на вищесказане, можна зробити висновок, що в Україні система технічного регулювання знаходиться на етапі формування та має на меті підвищення безпеки, якості і конкурентоспроможності української продукції, захисту життя та здоров'я громадян, спрощення умов ведення бізнесу, вирівнювання існуючих перекосів та дисбалансів, впровадження інновацій шляхом застосування правил міжнародних стандартів, усунення технічних бар'єрів.